

Praxis - Bra Miljöval Elenergi 2009

Version: 2020-01-31

Kriterier 1.4 och 1.6

Att den el som säljs som märkt Bra Miljöval klarar kriterierna måste årligen verifieras i kontrollen. Kriterierna 1.4 och 1.6 behandlar denna verifikation. Kriterierna lyder:

”1.4 Försäljningen av elenergi märkt med Bra Miljöval måste motsvaras av lika stor mängd elenergi producerad enligt gällande kriterier för Bra Miljöval vid kalenderårets slut.

1.6 Finansiella avtal, ursprungsgarantier enligt EECS standard och RECS-certifikat kan användas som verifikat för den elenergi som ska märkas med Bra Miljöval. Den fysiska elenergin från den aktuella energimängden ska vara inmatad på nordiskt elnät under gällande kalenderår.”

Ursprungsgarantier ska annulleras i samband med att de används och för det år kontrollen avser. Med bakgrund av livslängden på ursprungsgarantier finns det enligt Energimyndighetens (tillsynsmyndighetens) bestämmelser möjlighet att annullera ursprungsgarantier från andra produktionsår. Notera dock att den totala mängden ursprungsgarantier från ett specifikt kraftverk inte får överstiga produktionen från kraftverket det år kontrollen avser.

Uppdatering 2020-01-31:

Ursprungsgarantier från anläggning godkänd för leverans av el märkt Bra Miljöval bör vid annullering ha koden “Godkänd Bra Miljöval” i fältet Annulleringsändamål. På så sätt framgår det tydligt vid kontroll av annulleringar att det är el märkt Bra Miljöval.

Kriterium 1.8

All el som säljs som märkt Bra Miljöval måste komma från produktionsanläggningar som lever upp till miljökraven i elkriterierna och är godkända av Naturskyddsföreningen. Kriterierna 1.8 behandlar detta och lyder:

”1.8 De produktionsenheter som genererar den elenergi som ingår i licensavtalet ska vara lokaliserade till Sverige, Norge, Danmark eller Finland. Samtliga produktionsenheter ska vara godkända av Naturskyddsföreningen.

Produktionsanläggningar för solkraft kan dock vara placerade utanför Norden och inom Europa. Solkraftanläggning ska vara placerat i europeiskt land som är medlem hos AIB (<https://www.aib-net.org/>) och är ansluten till europeiska ursprungsmärkningssystemet EECS (European Energy Certificate Standard), så att annullering av ursprungsgarantier kan ske i Sverige. Annullering av ursprungsgarantier ska alltid genomföras i det land där slutkonsumtionen av el märkt Bra Miljöval sker.

Kriterium 2.4

Kriterium 2.4 i Kriteriedokumentet för Bra Miljöval Elenergi 2009 utgår från att medellågvattenföring (MLQ) alltid skall upprätthållas. Eftersom denna vattenföring per definition kommer att underskridas i perioder måste det dock finnas möjlighet att bedöma vilka förhållanden som är godtagbara enligt kriterierna. Att underskrida MLQ är naturligt, men i vissa fall utgör de reglerade vattenföringarna under MLQ, ytterligare tillskott till den negativa miljöpåverkan. Kriterium 2.4 lyder:

”2.4 Den sammanlagda tappningen genom turbin respektive utanför turbin ska vara minst lika stor som vattendragets medellågvattenföring eller, om de av tillståndet fastställda dämning- eller sänkingsgränserna är begränsande, utgörs av minst tillrinning minus avdunstning. Medellågvattenföring beräknas som ett medelvärde av lägsta lågvattenföringen under varje år under en period av minst 10 år.”

Bedömningen av anläggningar utgår från tre fall

- i) då vattenföringen är reglerad uppströms,
- ii) då vattenföringen är oreglerad och
- iii) då minskad vattenföring orsakas av tekniska skäl.

Fall 1: Vattenkraft reglerad uppströms anläggningen

Minimitappningen ska som utgångspunkt inte understiga MLQ. Om tillrinningen från uppströmsliggande kraftverk under perioder underskrider MLQ på grund av tekniska skäl, får minimitappningen understiga MLQ under kortare perioder och ska då utgöra tillrinning minus avdunstning. Lägsta lågvattenföringen (LLQ) får dock aldrig underskridas.

Undantaget till att underskrida MLQ i vattenföring får inte vara vanligt förekommande och ska inte heller vara av systematisk karaktär. Utifrån en allmän analys av miljöpåverkan av minskade vattenföringar och hur naturliga vattenregimer förändras har Naturskyddsföreningen bedömt att summerad tid som MLQ understigs får uppgå till maximalt 336 timmar/år. Vid underskriden MLQ ska därför timvärden redovisas vid revision enligt nedan.

Licensinnehavare, alternativt anläggningsintygsinnehavare, är ålagd att i den årliga revisionen redovisa de tillfällen och perioder som MLQ underskrids. Detta, samt information om orsaken till underskridandet, skall ingå i den granskning som revisor går igenom.

Om MLQ inte kan släppas tillräckligt stor del av året ska kraftverket inte godkännas, såvida det inte finns särskilda skäl som föranleder ett godkännande. Exempel på sådana skäl är om det är helt omöjligt att släppa MLQ under större delen av året, men ändå finns dokumenterade naturvärden som påtagligt skulle gynnas av ett godkännande. Om en anläggning ska godkännas enligt detta undantag ska förekommande naturvärden samt en beskrivning av miljönyttan redovisas i ansökan och det åläggs ansökande organisation att göra denna redovisning.

Exempel på fall där vattenföring lägre än MLQ skulle kunna få släppas under kortare perioder:

Strömkraftverk utan möjlighet att släppa MLQ under större delen av året, men där kraftverksägaren frivilligt släpper en minimitappning som ligger över den minimitappningsnivå som maximalt skulle kunna erhållas vid en omprövning av vattendom (som regel över 5% av medelvattenföringen, MQ) och där det finns en torråra med öring och flodpärlmussla (arter

upptagna i Art- och habitatdirektivet). I detta fall bör det i ansökan redogöras för status för örningen och flodpärlmusslorna, samt för hur den förhöjda minimitappningen kan gynna dessa arter. Självklart ska även anledningen till att MLQ inte kan släppas året runt också redovisas.

Fall 2: Oreglerad tillrinning

Vid oreglerad tillrinning ska minimitappningen motsvara minst MLQ eller tillrinning minus avdunstning om den naturliga tillrinningen understiger MLQ. Det sistnämnda kan förekomma under torrår. Om det sistnämnda förekommer ska hela tillrinningen minus avdunstning utgöra minimitappning så länge tillrinningen understiger MLQ.

Även här gäller att summerad tid som MLQ understigs får uppgå till maximalt 336 timmar/år. Vid underskriden MLQ ska därför timvärden redovisas vid revision.

Fall 3: Minskad minimitappning på grund av tekniska skäl

Vid underhåll eller reparation av dammluckor, utskov, turbiner m.m. kan det i vissa fall behövas perioder med minskad minimitappning. I dessa fall ska eventuella avsteg från kriteriet meddelas Naturskyddsföreningen i god tid, lämpligen i samband med anmälan till tillstånds- och tillsynsmyndigheten. Naturskyddsföreningen bedömer i dessa fall om åtgärden är ett betydande avsteg från syftet med minimitappningskriteriet.

Även här gäller att summerad tid som MLQ understigs får uppgå till maximalt 336 timmar/år. Vid underskriden MLQ ska därför timvärden redovisas vid revision.

Definitioner

Medelvattenföring (MQ): Medelvärde av dygnsvattenföring för undersökt mätseries längd.

Medellågvattenföring (MLQ): Medelvärde av varje, i undersökt mätserie ingående, års lägsta dygnsvattenföring. Normalt mäts detta över en 30-årsperiod, dock minst en 10-årsperiod enligt kriterierna för Bra Miljöval. Medellågvattenföringen är typiskt cirka 7 - 10% av värdet på medelvattenföringen och kan ses som ett värde på vattenföring som i reglerade regimer inte understiger rent flödesmässigt vad som typiskt borde vara det undre flödet.

Lägsta lågvattenföring (LLQ): Lägsta dygnsvattenföring för undersökt mätseries längd. Normalt mäts detta över en 30-årsperiod. Lägsta lågvattenföringen är typiskt mindre än 5% av medelvattenföringen och är ett extremvärde för ett vattendrag. Vattenföringar som går under detta värde skall normalt inte återfinnas i vattendraget. Värdet anger ett extremvärde som endast undantagsvis återfinns naturligt i vattendraget och som normalt kompenseras med betydligt högre värden andra år (se MLQ).

Alminnelig lavvannføring (AL): I Norge används begreppet *alminnelig lavvannføring* ofta i samband med tillståndsbedömningar. Detta definieras i rapporten *Lavvannføring – estimering og konsesjonsgrunnlag* från Norges vassdrags- och energidirektorat. AL beräknas genom att dygnsvärden för vattenföringen sorteras och nummer 350 för varje år plockas ut. Därefter sorteras sådana nummer 350-värden från 20-30 årsserier i växande ordning. Den understa tredjedelen av dessa värden exkluderas och det lägsta kvarvarande värdet anger AL. Detta värde är inte beräkningsbart utifrån andra statistiska begrepp för vattenföringen. I arbetet med Bra Miljöval anger praxis att för norska vattenkraftsanläggningar kan AL likställas med MLQ.

Kriterium 3.7

El från förbränningsanläggningar kan märkas upp på två kriterienivåer, kriterienivå I och II. För att godkännas enligt nivå II ska kraven för nivå I uppfyllas och därutöver ska askan återföras till ursprunglig marktyp. Kriterium 3.7 gäller nivå II och lyder:

”3.7 Askan från förbränningsanläggningen ska askåterföras till ursprunglig marktyp enligt Skogsstyrelsens riktlinjer eller motsvarande i respektive land.”

När det gäller kraven på askåterföring föreligger dock vissa begränsningar. Nedan listas olika typer av pannor och vad som gäller för respektive typ.

- i) Rosterpanna: botten- och flygaska ska återföras.
- ii) Fluid bed panna: flygaska ska återföras.
- iii) Pulverpannor: flygaska ska återföras.
- iv) Sodapannor: flygaska ska återföras.

För den händelse det skulle visa sig vid revision att en askvolym inte klarat kraven för nivå II under föregående år, så kommer volymen inte att räknas som nivå II utan istället som nivå I för den aktuella tidsperioden. Det innebär att additionaliteten för den aktuella volymen under den aktuella tiden kommer att beräknas enligt den högre kostnad som är avsedd för elproduktion på nivå I.

Kriterium 4.1

När det gäller trädbränslen och uttaget av sådana är det viktigt att ställa krav på både skötsel och avverkning. Naturskyddsföreningen anser att det är nödvändigt att verifiera att så sker genom en märkning. Kriterium 4.1 lyder:

”4.1 Trädbränslen, inklusive biomassa från gallring och restprodukter i samband med avverkning, ska antingen härstamma från FSC-märkt skogsbruk eller komma från skogsbruk som bedrivs enligt principer och åtgärder som syftar till ett hållbart skogsbruk.”

Naturskyddsföreningens tolkning av ”...eller komma från skogsbruk som bedrivs enligt principer och åtgärder som syftar till ett hållbart skogsbruk.” innebär i praktiken att Naturskyddsföreningen godkänner produkter som är FSC-märkta eller som kan visa att de klarar motsvarande kriterier. Detta måste i så fall verifieras med dokumentation som motsvarar ett godkännande för FSC. Eventuella motsvarande certifieringssystem ska i förekommande fall på förhand godkännas av Naturskyddsföreningen. Observera att PEFC inte godkänns som verifikat eftersom Naturskyddsföreningen anser att standarden på kraven är för låg, se t ex WWFs utvärdering av olika standarder (WWF Certification Assessment Tool).